

ДИСКУСІЇ ТА РЕЦЕНЗІЇ

УДК 001.4:528.9:006.354

І.М.Гуда

КІЛЬКА СЛІВ ПРО ДЕЯКІ КАРТОГРАФІЧНІ ТЕРМІНИ

Картографічні проекції за характером спотворень класифікують, розподіляючи їх в існуючій термінології на рівнокутні, рівновеликі, довільні й рівнопроміжні. Назви цих груп проекцій є дослівним перекладом на українську мову відповідних російських термінів - равноугольные, равновеликие, произвольные (равнопромежуточные). Висловимо деякі міркування з цього приводу.

Відомо, що назва будь-якого терміну має якнайкращим чином відповідати його змістові, і навпаки: зміст терміну повинен відповідати його назві. Виходячи з цього, спробуємо з'ясувати, чи зміст вказаних вище термінів добре відповідає їх назвам.

Наприклад, рівновеликою проекцією називають таку, в якій площа певної фігури навіть кінцевих розмірів на математичній поверхні Землі (МПЗ) - еліпсоїді або кулі - зображується на площині без спотворень, тобто площа цієї фігури на МПЗ точно дорівнюватиме зображенню площі цієї ж фігури в проекції. Отже тут прямо мовиться про рівність площ на МПЗ і в проекції, а не про якусь абстрактну рівновеликість. Думається, що й російський термін *равновеликая проекция* не кращим чином віддзеркалює тут суть справи. Тому термін *рівновелика проекція* доцільно замінити терміном *рівноплощова проекція*, що, на нашу думку, краще конкретизуватиме основний його зміст. Ми виходимо з того, що слова *рівновеликий*, -а, -е, а одне з цих слів є визначальним у словосполученні *рівновелика проекція*, може з успіхом застосовуватись і до інших не зв'язаних із площею слів. Так, наприклад, часто можна почути словосполучення *рівновеликі бруски* в розумінні однакові бруски, *рівновеликі стрижні* в розумінні однакові за довжиною, об'ємом чи ще якоюсь іншою прикметою стрижні, *рівновели-*

кий будинок, у розумінні однаковий за величиною (а не тільки за площею) будинок тощо. Приблизно таке саме тлумачення слова *рівновеликий* подає [2, с.551] (наприклад, *рівновелика* вартість товару). Правда, там поданий ще й такий приклад: "трикутники з рівними висотами і рівними основами є *рівновеликі*", що може трактуватись і в розумінні рівності площ. Однак, коли говорять про трикутники з рівними, тобто однаковими площами, то краще, мабуть, підкреслити, що тут йдеться про *рівноплощові* трикутники, бо це одразу характеризує суть справи.

Відзначимо, що в [1, с.269] подано два українські терміни *рівновелика проекція* і *рівноплощова проекція*, що відповідають російському *равновеликая проекция*. Тут другий термін відповідає російському, *равноплощадная проекция*, який тепер дуже рідко зустрічається в сучасній російськомовній картографо-геодезичній літературі. А якщо, на нашу думку, цей термін краще конкретизує суть справи, його назва більш відповідає змістові.

Це ж стосується і двох інших термінів: *рівнокутна проекція* і *рівнопроміжна проекція*. Перший термін пояснює, що кут на МПЗ зображується в проекції без спотворень, тобто зберігається рівність кутів. Суть другого терміну зводиться до того, що при сталому масштабі вадовж одного з головних напрямків зберігаються однакові за своєю довжиною уадовж цього напрямку віддалі, тобто рівні проміжки. На нашу думку, терміни *рівнокутова* і *рівнопроміжкова проекції* будуть більш змістовними, і такі їх назви краще розкриватимуть основну їх суть*.

1. *Російсько-український геодезичний словник*. Вінниця, 1994. 2. *Словник української мови*. Т.VIII. К., 1977.

*Редколегія запрошує читачів збірника до дискусії щодо висловлених у даній статті питань.